

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA
MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR TA'LIM MARKAZI

**NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

Estetika

fanini kasbiy sohalarga yo'naltirib o'qitish metodikasi

(o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalari o'qituvchilari
uchun metodik qo'llanma)

Toshkent – 2012

Mualliflar: F.f.d. prof. K.J.Tulenova, f.f.n. dot. M.Tilavoldiyeva, o'qit. U.Q.Mamayusupov, B.Hodjaev, SH.Zufarov.

Estetika fanini sohalarga yo'naltirib o'qitish. metodikasi

Annatsiya

Mazkur metodik qo'llanma o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalari o'qituvchilari uchun mo'ljallangan. Unda Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha o'quv uslubiy birlashmalar faoliyatini muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2010 yil 9 oktyabrdagi 2-sonli yig'ilish bayoni qaroriga muvofiq, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2010 yil 21 oktyabrdagi 396-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan akademik litsey va kasb-hunar kollejlari uchun mo'ljallangan estetika fanidan uzviylashgan o'quv dastur asosida metodik tavsiyalar bayon etilgan. Ushbu qo'llanma o'quvchilarning tanlagan kasbiga bog'lagan holda o'qitish, ularda kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishda va kelgusida o'z sohalari bo'yicha yetuk mutaxassislar bo'lib etishishlarida muhim rol o'ynaydi. Mavzularni kasbiy yo'naltirib o'qitish bo'yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqilgan (misollar, qiyosiy materiallar, manbalar va boshqalar).

Taqrizchilar:

- 1.1-Respublika tibbiyot kolleji "Estetika" fani o'qituvchisi M.L.Sharipov.
2. "Mehr-shavqat" kasb-hunar kolleji o'qituvchisi N.F.Raximova

Metodik qo'llanma Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti Ilmiy kengashining 2012 yil 25 iyuldagi 11/1.20-sonli qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

© Nizomiy nomidagi TDPU

Kirish

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012 yil 28 maydagi "Malakali pedagog kadrlar tayyorlash hamda o'rta maxsus kasb – hunar ta'limi muassasalarini shunday kadrlar bilan ta'minlash tizimini yanada takomillashtirishga oid chora – tadbirlar" to'g'risidagi qarori ta'lim mazmunini, uning samaradorligini yanada yaxshilashga qaratilgan.

Respublikamizda faoliyat ko'rsatayotgan o'rta maxsus kasb – hunar kollejlari uchun tayyorlanayotgan pedagog kadrlar sifatini tubdan yaxshilash, ta'lim muassasalaridagi o'quv jarayonini zamonaviy talablar asosida qayta tashkil etish va tayyorlanayotgan o'rta bo'g'in mutaxassislari malakasining raqobatbardosh bo'lishiga erishish asosiy vazifalardan biri etib belgilandi.

Ushbu maqsadni amalga oshirishga qaratilgan tadbirlardan biri rejadagi umumta'lim fanlari qatori estetik fanini o'rgatilayotgan kasblarga yo'naltirgan holda o'qitish hisoblanadi.

Estetika fanini o'qitish hamda o'rganishning maqsadi estetik tafakkurning vujudga kelishi va taraqqiyotini, san'atdagi, turmushdagi, sanoatdagi tabiatdagi go'zallikning inson hayotidagi tutgan o'rnini ilmiy nuqtai nazardan tushuntirishga qaratilgan.

Kasb – hunar ta'lim tizimidagi turli sohalarga tegishli tayyorlov yo'nalishlarida estetik o'qitish jarayonini ularning kasbiy hususiyatlarini e'tiborga olgan holda innovatsion pedagogik va axborot kommunikatsion texnologiyalaridan foydalanib noan'anaviy shaklda o'qitilishi maqsadga muvofiqdir.

Ushbu metodik qo'llanmada estetikani kasbga yo'naltirib o'qitish bo'yicha dastlabki tavsiyalar ishlab chiqilgan bo'lib, u estetik bilim haqidagi umumiy fikrlar, o'qitishning maqsadi, mazmuni va vazifalari, sohaga yo'naltirish imkoniyatlari, pedagogik texnologiyalar, noan'anaviy mashg'ulotlarga oid namunaviy ishlanmalar keltirilgan. Bayon etilgan tavsiyalar, metodik yondashuvlar ixtiyoriy toifadagi amaliy mashg'ulotlarda foydalanilishi mumkin.

Yana shuni ta'kidlash joizki, mazkur metodik qo'llanma qat'iy qonun maqomidagi hujjat emas, u namunaviylik tabiatiga ega. Shu bois har bir o'qituvchi muayyan kasb-hunar kolleji yo'nalishidan kelib chiqib, qo'llanmadagi mavzularga yondashishlari yoki o'zgartirish kiritishlari mumkin.

I bob. Kasb – hunar ta'limida estetika

Jamiyatni modernizatsiya qilish — ta'lim tizimini isloh qilish bilan chambarchas bog'liqdir. Ta'lim tizimi jamiyatga yuksak bilimli va yuqori malakali mutaxassislar etkazib berishi kerak.

Tayyorlanayotgan mutaxassislarga qo'yilayotgan zamonaviy talab ta'lim jarayonini yangicha tashkil etishni taqozo etmoqda. Chunki mutaxassis shaxsining kasbiy shakllanishi umumkasbiy, maxsus va tabiiy – ilmiy (fundamental) fanlarni o'zlashtirish jarayonida amalga oshadi.

Respublikamizda oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlarida o'qitilayotgan ijtimoiy fanlar qatorida estetika fani ham alohida o'rin tutadi.

Mustaqillik barcha ijtimoiy fanlar, ayniqsa estetika fanining rivoji uchun ham imkoniyat yaratdi. Endi biz o'tmishdagi boy ma'naviy merosimiz durdonalarini haqiqiy, ilmiy ma'noda o'rganish baxtiga musharraf bo'ldik.

Prezidentimiz Islom Karimov ishonch bilan aytganlaridek, O'zbekistonning kelajagi buyukligi avvalo, yosh avlodning ma'naviy-axloqiy, siyosiy, estetik jihatdan kamol topishi bilan chambarchas bog'liqdir.

Bugungi kunda estetika turmushumizning barcha sohalariga kirib bordi, desak yanglishmaymiz. Estetika va ishlab chiqarish, texnika estetikasi va dizayn, tabiat estetikasi, mehnat va nafosat, turmush estetikasi shular jumlasidandir. Bular estetik ong, estetik munosabatni shakllantiradi va bo'lajak mutaxassisning kasbiy sifatlarini belgilaydi.

Mutaxassisda estetikaning boshqa predmetlar bilan o'zaro aloqadorligi tizimi bo'yicha dunyoqarashni shakllantirish muhimdir.

Estetikani zamonaviy o'qitish tizimi uning amalda kasbiy qo'llanilishini ta'minlashi va ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish masalasiga yordam berishi zarur.

Estetika o'qitishdagi asosiy muammolardan biri o'quvchilarning ushbu fan bo'yicha bilimlarning kelgusidagi amaliy foydali tomonini yaqqol ko'ra bilmasligidir.

Maqsad, o'quvchi o'z bilimlaridan kelgusida o'rganayotgan kasbi bo'yicha turli masalalarni yechishga amaliy qurol sifatida foydalana olsun. Agar u yetarli bo'lmasa, qo'yilgan masalani mustaqil yechishga ham tayyor bo'lsin.

Estetika kursini o'rganishda o'quvchilarning ijodiy faolligi muhimdir. Mustaqil ishlar va referatlar mavzulari estetikani kasbiy yo'naltirilgan jihatlarini qamrab olishi zarur.

1.1. Estetika fanining predmeti, maqsadi, vazifalari va ahamiyati

Estetika fanini o'qitish hamda o'rganishning *maqsadi* estetik tafakkurning vujudga kelishi va taraqqiyotini, san'atdagi, turmushdagi, sanoatdagi, tabiatdagi nafosatning, go'zallikning inson hayotida tutgan o'rnini o'quvchilarga ilmiy nuqtai nazardan tushuntirishga qaratilgan;

Estetika fanining *vazifalari*:

- o'quvchilarda estetik ong va ijodiy qobiliyatning shakllanishi hamda rivojlanishiga ko'maklashishdan;
- milliy va umumbashariy estetik qadriyatlarning mamlakatimiz ijtimoiy-ma'naviy hayotidagi ahamiyatini ko'rsatib berishdan;
- yosh avlodda go'zallikka, ulug'vorlikka nisbatan muhabbat hissini shakllantirishdan;
- o'quvchilarga haqiqiy san'at asarlarining millat va jamiyat hayotidagi ulkan ma'naviy hodisa ekanini uqtirishdan, ularda san'atni chuqur tushunish malakasini hosil qilishdan;
- texnika estetikasi va uning amaliy ko'rinishi bo'lmish dizaynning, tabiat estetikasi, turmush estetikasi hamda sport estetikasining erkin, demokratik jamiyat taraqqiyotidagi beqiyos ahamiyatini o'quvchilarga anglatishdan;
- estetika fanini o'qitish va o'rganishda ijodiylik, ilmiylik, tarixiylik hamda olimona xolislik tamoyillariga amal qilishdan;
- ma'ruza va seminar mashg'ulotlarda, yoshlarni imkon boricha ko'proq manbalarga murojaat qilishlariga;
- amaliy mashg'ulotlarda o'quvchilarning estetik voqelik va estetik ob'ektlar bilan bevosita munosabatda bo'lishlariga erishishdan iborat.

Estetika fanini o'qitishning *ahamiyati* o'quvchilarning shaxs sifatida ham, fuqarolik jamiyati a'zosi sifatida ham - har jihatdan go'zallikka oshno, yuksak did egasi qilib tarbiyalashga ulkan hissa qo'shishi bilan belgilanadi.

1-jadval

Estetika kursi mavzulari va dars soatlari taqsimoti

No	Boblar va mavzular	Ma'ruza	Amaliy mashg'u lot	Seminar
Birinchi bo'lim. Estetikaga kirish				
1-mavzu	Estetikaning predmeti, tadqiqot doirasi va vazifalari	2		2
Ikkinchi bo'lim. Estetik tafakkur taraqqiyotining asosiy bosqichlari				
2-mavzu	Qadimgi dunyo estetikasi	1		1
3- mavzu	O'rta asrlar mutafakkirlarining estetik ta'limotlari	1		1